

Femeia-regizor

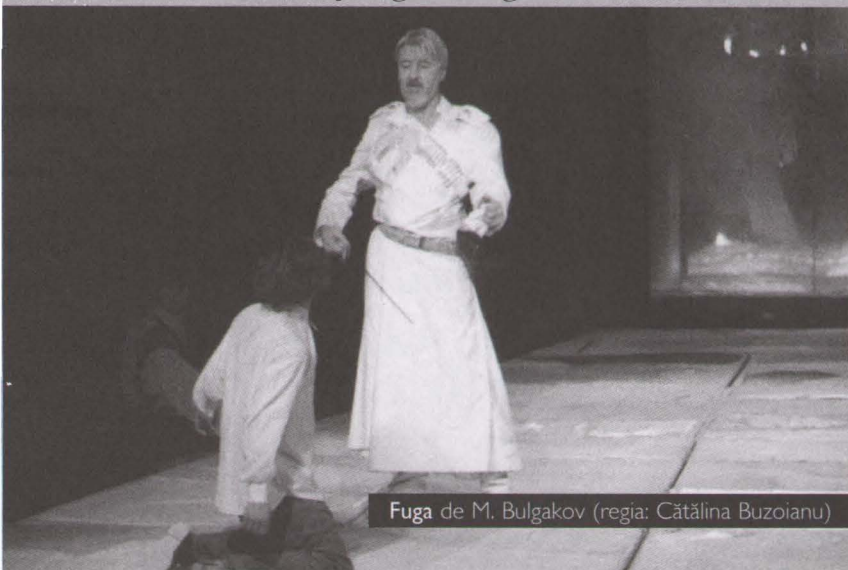
(II) un handicap

1. Există vreo diferență de comunicare în colaborarea cu o femeie-regizor față de aceea cu un regizor bărbat ?
2. Credeți că regia este o profesie masculină ?
3. Ce părere aveți despre noua generație de regizoare ? Ați fi interesat să colaborați ?

Răspund actrii

MARIANA MIHUȚ

1. Nu. Diferența este între talent și... cum se cheamă inversul talentului? Iar animozitățile dintre mine și regizori/regizoare au

Fuga de M. Bulgakov (regia: Cătălina Buzoianu)

depins numai de înțelegerea mea, de buna mea dispoziție, în nici un caz de sexul regizorului cu care lucrez.

Eu am debutat la Teatrul Giulești, acum 300 de ani, cu o regizoare, doamna Geta Vlad. Datorită ei și doamnei Deleanu am rămas în București. Am colaborat foarte bine; după aceea am lucrat cu doamna Sanda Manu, cu care iarăși m-am înțeles foarte bine, iar acum lucrez de câțiva timp cu doamna Cătălina Buzoianu, știți bine cu ce rezultate. Mi-ar părea rău să fi uitat pe cineva... Am lucrat

un spectacol foarte special și drag mie, un spectacol de poezie, mișcare, de atmosferă, cu doamna Miriam Răducanu. Un spectacol cu care iarăși mă mândresc și care mi-a prins teribil de bine la vremea respectivă.

Putem spune că femeile-regizor v-au marcat cariera ?

Da, am putea spune că mi-au marcat cariera în bine. Dar asta nu înseamnă că uneori nu sunt nedreaptă cu ele.

2. Am făcut greșeala, pe care o face toată lumea, să cred că regia ar aparține în exclusivitate bărbaților.

M-am înșelat; ca dovadă, am ajuns să joc în al nu știu câteleva spectacol regizat de femei. Spectacole cu

care nu numai că am luat premii, dar care, într-adevăr, meritau să fie premiate. Îmi face foarte mare plăcere să văd că le putem ține piept bărbaților, că le putem face față și că nu despre sex este vorba în regie.

3. Nu am lucrat cu regizoare foarte tinere, deși, de curând, mi s-a propus asta. Nu știu dacă voi colabora sau nu, pentru că nu depinde în exclusivitate de mine. Dar nu văd de ce aș fi mai puțin încrezătoare în ele decât în tinerii regizori care au apărut în teatrul românesc.

VICTOR REBENGIUC

1. Nu am avut nici un fel de dificultăți în comunicarea cu regizoarele cu care am lucrat, doamna Cătălina Buzoianu, doamna Sanda Manu sau mai tânăra lor colegă, Nona Ciobanu. Evident că au apărut unele discuții, unele puneri de acord în privința concepției asupra rolului, asupra personajului, asupra situațiilor scenice – dar astea sunt inerente, ba chiar e de dorit să apară, iar lămurirea unor astfel de lucruri nu reprezintă decât calea care duce către rezolvarea cu succes a rolului și a spectacolului, în ultimă instanță. Deci, nu am a mă plânge.

În ultima vreme tot mai multe tinere se îndreaptă spre regia de teatru. Dumneavoastră ați fost și rectorul ATF. Cum explicați această alegere ?

Nu pot să găsesc o explicație, deși lucrul ăsta m-a frapat și pe mine. Am zis: "Dom'le, poate e o perioadă neagră pentru teatru sau urmează o perioadă dificilă" (râde – n.n.). Pentru că sunt, e adevărat, regizori-femei excepționali, dar cred că a face o regulă din asta nu e bine. Totuși, primordial e talentul, și caracteristicile masculine pot fi mai bine folosite pentru afirmarea acestuia decât cele feminine; deși, dacă mă gândesc bine, nici una dintre regizoarele cu care am lucrat nu a cerut dispensă pentru faptul că era femeie; toate au căutat să se impună și să-și impună concepția, ceea ce au și reușit.

2. Nu aș vrea să fac o delimitare clară și nici să interzic accesul femeilor la regie, pentru că nu am motive să o fac, dar, cred,

totuși, că e o meserie dură. Și luptele – nu numai cu actorii, dar și cu textul, cu decoratorii, cu electricianul care face luminile, cu cel care duce decorul pe scenă și-l montează – sunt foarte, foarte aspre.

3. Lucrez acum cu Nona Ciobanu – deci recidivez, am mai lucrat cu ea o dată – și atât. Nu știu, dintre tinerele femei nu am la cine să mă gândesc. Alice Barb a venit cu unele propuneri, dar nu cred... Încă n-am văzut spectacole de-ale ei, dar ezit. Pentru că avem în teatru trei regizori foarte buni, așa zice chiar cei mai buni din țară (de ce să nu spun asta, că doar nu despre mine o spun, ci despre ei!), doamna Cătălina Buzoianu, Ducu Dariu și Alexandru Tocilescu. Or ei fiind angajații teatrului, au obligația să pună cel puțin un spectacol pe stagiune. O scoatem bine la capăt cu ei – și ieftin, pentru că îi plătim conform schemei de salarii. Asta-i leafa, ăștia-s banii. Regizorii colaboratori au o cotă foarte mare pe care și-au stabilit-o ei înșiși; nu există o bursă, un *box-office* care să determine o oarecare ierarhie. Iar teatrul nostru are bani puțini. De aceea îmi place să lucrez cu regizori tineri, pentru că sunt mai "ieftini", nu pot să pretindă mult. Și asta pentru că, pe de-o parte, au ocazia să lucreze în Teatrul "Bulandra", iar pe de altă parte pot să colaboreze cu trupa teatrului nostru; și aceste două considerente sunt deja de natură să însemne o plată care nu este de neluat în seamă.

VIRGINIA ROGIN

1. Nu știu dacă sunt în stare să fac o diferență clară între a colabora cu o regizoare sau cu un regizor. Sigur că *feeling*-ul poate să fie, uneori, mai puternic între două femei. Eu am lucrat cu Cătălina Buzoianu, acum cu Beatrice Bleonț; m-am înțeles minunat cu amândouă, dar asta nu înseamnă că nu m-am înțeles bine și cu Tocilescu, cu Vișa și cu atâția alții. La un moment dat poate să intervină ceva subiectiv de genul: "Mai

bine discut asta cu Beatrice, că e femeie"...

Pentru mine Beatrice a fost o mare surpriză. O cunosc de când era studentă; eu eram asistentă la ATF și o vedeam pe culoare atât de neagră toată – cum e de fapt și acum – și mă întrebam: "Dar ce-o fi cu fetița asta, așa ciudată?" I-am văzut examenele, care erau minunate, i-am văzut toate spectacolele și apoi, brusc, m-am trezit că sunt distribuită într-un spectacol de-al ei. Și mi-am zis: "Doamne, cum m-oi descurca eu cu fetița asta neagră?" Dar relația noastră s-a transformat într-o prietenie minunată, pentru că aparențele înșală. Pe dinăuntru este atât de blondă! E foarte frumoasă, foarte vie și mi-e foarte dragă.

2-3. Datorită faptului că am fost șase ani în Academie, am văzut toate examenele. Există – nu știu dacă să-i spun o modă – un exod al fetelor către regie. Frau șapte fete și un singur băiat într-un an. Eu, personal – și-mi cer scuze față de femeile care fac meseria asta - cred că este o meserie pentru bărbați. De ce? Pentru că femeile sunt extrem de bune în tot ce înseamnă amănunt, detaliu, dar privirea de ansamblu – îmi pare foarte rău – o au bărbații. În esență, este o meserie pur masculină. Din păcate. Sunt foarte rare cazurile în care femeile-regizor au făcut carieră. A fi regizor e ca și cum ai fi gladiator. Sigur că o iubesc enorm pe Cătălina, la fel și pe Beatrice, dar nu cred că regia este o profesie pentru femei.

VIRGIL OGĂȘANU

1. Dacă în prima parte a carierei mele, în tinerețe, am lucrat foarte mult cu regizori, mai aproape de anii pe care îi am acum am avut această mare bucurie: să lucrez cu regizoare.

Aș aminti de Cătălina Buzoianu, de Beatrice Bleonț și, mai nou, de Nona Ciobanu. Iar mai înainte, de Olimpia Arghir, pe care o regret foarte mult, de Letiția Popa și de alte regizoare din Televiziune. Într-un fel, comu-

Romeo și Julieta de W. Shakespeare
(regia: Beatrice Bleonț)

nicarea cu "partea interesantă" a regiei, deci cu femeile, a fost pozitivă pentru mine, cel puțin până acum. Cu Cătălina Buzoianu am avut nenumărate realizări frumoase – în primul rând ale ei și ale noastre pe lângă ea – cum ar fi **Petru de Vlad Zografi**, **Șase personaje în căutarea unui autor** și un spectacol mai vechi, **Hedda Gabler**. Iar cu Beatrice, spectacolul **Ivan cel Groaznic** de Bulgakov. Pregătesc acum, împreună cu Nona Ciobanu, Victor Rebengiuc și Rodica Tapalagă o piesă într-un act, **Totul se sfârșește cum a început** de Sean O'Casey. Sper că și acest spectacol să fie o realizare frumoasă.

3. Când eram director la Teatrul "Bulandra", am făcut un Studio al tânărilor regizor și i-am invitat pe mulți (pe Massaci și așa mai departe) să vină să lucreze. Îmi doresc să colaborez cu acești tineri. De ce? Pentru că intervine o anumită rutină în viața noastră, ne obișnuim cu un anumit stil al unui anumit regizor, iar tinerii doresc să se afirme, vor să dea tot ce e mai bun în ei. Sigur că experiența lor este încă redusă, dar, în contact cu actorii cu mai multă experiență, cu profesioniști adevărați, ei își "fac mâna". Așa și trebuie, să le oferi încredere. Cătălina Buzoianu, la început, când a pus **Hedda Gabler** la "Bulandra", era o tânără regizoare care abia făcuse câteva spectacole în provincie. S-a apropiat cu emoție de Teatrul "Bulandra", n-a fost ușor nici pentru ea, nici pentru noi, dar acum Cătălina Buzoianu e un nume și patronează, într-un fel, teatrele românești prin prezența sa!

2. Nu, și nici teatrul, în general.

Regizoarea este și ea ruptă din coasta lui Adam și e firesc să iubim această coastă a noastră.

MARIUS BODOCHI

1,3. Nu cred că are importanță sexul regizorului în montarea unui spectacol sau în colaborarea cu actorul. Eu am lucrat cu vreo cinci-șase regizoare. Le-aș

Filoctet de Sofocle (regia: Andreea Vulpe)

foto: Mihail Cratofil

numi pe Sorana Coroamă Stanca, pe regretata Olimpia Arghir, pe o foarte tânără și talentată regizoare – Szabó Ágnes, care a terminat la clasa Cătălinei Buzoianu, în anul 1982, dar a părăsit țara, apoi pe Anca Bradu, în momentul de față lucrez cu Andreea Vulpe, în care am descoperit un om energic, un regizor de factură intelectuală, care știe foarte bine ce vrea și are mult curaj.

De obicei femeile care se fac regizor au, așa zice, o constituție intelectuală bine definită. Nu sunt mai sensibile decât regizorii bărbați, așa zice că sunt doar mai încăpățănate. Uneori lucrul ăsta poate fi bun, alteori poate fi în detrimentul spectacolului. Eu, atunci când lucrez cu regizoare, mă lupt mai mult, tocmai pentru a le diminua încăpățănarea.

Aș vrea să mă refer și la Mona Chirilă, care, după părerea mea, este o regizoare extraordinară și cu care m-am înțeles de minune la Cluj, când am făcut **Regina Mamă**. Și ea este o

încăpățănată; textul acela l-am primit de la doamna Silvia Ghelan și apoi a trebuit să le conving, atât pe una cât și pe cealaltă, să-l montăm. Și așa am ajuns să avem o premieră națională cu **Regina Mamă** cu un an și jumătate înainte de a se juca la București.

Cu cine ați vrea să mai colaborați ?

Mi-aș dori foarte mult să lucrez cu doamna Cătălina Buzoianu. I-am văzut toate spectacolele, am o admirație deosebită pentru ea ca artist. Poate acum, că am venit în București de doi ani, să ajung să fac și lucrul ăsta.

Cum explicați apariția unui număr atât de mare de femei-regizor?

Probabil că este impulsul pe care-l simte femeia zilelor

noastre de a conduce. Foarte multe firme private sunt conduse de femei. E un avânt al femeilor care se îndreaptă spre funcții de conducere. Și, cum spunea maestrul Liviu Ciulei: "Regizorul trebuie să fie un conducător de oști". Se pare că avem foarte multe luptătoare. Ceea ce cred că este un lucru bun. Dacă sensibilitatea specifică femeii – sau un anumit tip de sensibilitate – este eliminată (vorbesc despre ființa umană, nu despre artist), atunci pot să iasă lucruri bune.

2. Da. Regizorul trebuie să aibă o constituție psihică puternică, mai masculină, ca să zic așa, pentru că el e cel care conduce. Cum spune și Silviu Purcărete, în relația regizor-actor, regizorul e bărbatul și actorul e femeia!

ELVIRA DEATCU

1. Până acum, singura regizoare cu care am lucrat a fost Beatrice Bleonț. Și dacă am făcut atâtea spectacole cu ea, înseamnă că relația noastră merge bine. Dar n-am temen

de comparație. Nu am lucrat nici cu foarte mulți regizori, ca să-mi pot face o părere. Dar dacă toate regizoarele sunt ca Beatrice, eu cred că m-aș putea înțelege bine cu fiecare. Chiar dacă e mai dură și comunicarea cu ea nu este întotdeauna foarte simplă, cred că e foarte potrivită pentru meseria asta.

2. Da, da. După părerea mea, profesia de regizor aparține cu precădere bărbaților. Și tocmai excepțiile confirmă regula. Bărbații au mai multă putere, sunt mai raționali decât femeile, mai cerebrali. Și asta, probabil, este foarte important pentru a fi regizor.

3. Am văzut puține spectacole, mai mult ale colegelor noastre de promoție. Dar o colaborare nu mi-ar dispăcea. Nu e vorba de încredere, ci de încercare.

MARIUS GÂLEA

1. În primul rând vreau să spun că am lucrat aproape numai cu regizoare. Am început la Teatrul de Comedie cu Anca Bradu, am continuat cu Alice Barbu la Teatrul Național, la Theatrum Mundi cu Cătălina Buzoianu și acum lucrez cu Andreea Vulpe. Nu cred că există o diferență de comunicare, dacă regizorul este femeie. Din câte mi-am dat seama, femeile sunt mai "energetice", dacă pot să spun așa. Câteodată frizează isteria. Sunt crize de nervi, mai rar, și la bărbați, dar parcă nu sunt chiar atât de violente. Poate și din cauza vocii, fiindcă femeia are vocea mai subțire... S-ar putea să fie și vina actorilor, fiindcă mulți nu prea se lasă conduși și nu primesc indicații de la femei. Sper că nu este și cazul meu. S-ar putea să fie problema lor.

2. Nu. Dacă ai talent, indiferent de sex, poți să o faci.

În primul rând regizorul trebuie să aibă o putere de muncă mult mai mare decât omul obișnuit, să aibă o putere de stăpânire foarte mare, să fie foarte ordonat, să știe exact ce vrea.

Sunt momente când trebuie să-ți neglijezi familia, ceea ce pentru o femeie este mai greu.

3. Din fericire, eu am lucrat cu regizoare tinere bune. Pentru că, de ce să ne ascundem?, atât printre regizori, cât și printre regizoare, unii sunt mai buni și alții, mai puțin buni. Am avut noroc de regizoare bune, deschise, care mi-au lăsat destul câmp de acțiune, libertate... Cel puțin tinerele regizoare m-au ajutat din punct de vedere practic: angajări la diferite teatre, ro-luri ș.a.m.d.

CRISTIAN IACOB

1. Da, bineînțeles că există... Sunt diferențe și în comuni-carea cu regizorii bărbați. Doamnele au propriile lor arme și mijloace, propria lor cultură, modalitate de abordare a lucrurilor, propria lor viziune asupra lumii.

Pentru mine nu are importanță dacă regizorul este femeie sau bărbat. Poate la alții, da. După părerea mea, regizorul trebuie să întru-chipeze atât bărbatul cât și femeia. Trebuie să fie ușor hermafrodit spiritual, ca să zic așa.

În ceea ce mă privește nu există nici un fel de prejudecată.

Apar mai multe femei-regizor decât bărbați într-o generație. Mă uit și la Institut, sunt zece fete și un băiat. Eu m-am obiș-nuit din liceu cu foarte multe fete, eram doi băieți și trezeci și șase de fete. Dacă discursul pe care îl susține e coerent și radi-ografierea lumii din piesa respectivă e corect făcută, nu contează dacă regizorul este femeie sau bărbat.

Am lucrat cu Cătălina Buzoianu, un artist uriaș, un om cu o cultură impresionantă; cu Nona Ciobanu, cu Anca Berlogea, cu Andreea Vulpe, cu Cristina Nițulescu.

Pentru mine colaborarea cu doamna Cătălina Buzoianu a însemnat enorm. Cel puțin pentru marele rol din dramatur-gia universală pe care mi l-a dat: Treplev din **Pescărușul** de Cehov.

Și mai contează ceva: ca un regizor sau o regizoare să fi trecut mai întâi prin scenă. Pentru că este o anumită diferență între

oamenii care au lucrat pe scenă, indiferent dacă sunt femei sau bărbați, și cei care n-au făcut asta. Aceștia sunt puțin mai schematici, înțeleg mai puțin mecanismul interior al actorului, care are nevoie și de concretețe.

2. Foarte mulți consideră că da. Dar uite exemplul doamnei Cătălina. Sper să nu fie excepția care confirmă regula. Nu-mi dau seama, eu nu mi-am pus întrebarea asta.

Nu știu ce părere au regizorii bărbați despre faptul că există foarte multe femei-regizor.

3. Încercăm împreună, învățăm împreună. Este imposibil să nu existe stângăcii la început. Nimeni nu s-a născut direct Peter Brook... Trebuie să acumulăm. Eu, oricum, le dau gir din start tuturor regizorilor cu care lucrez. Foarte mulți au spus că e ușor de lucrat cu mine pentru că eu cred de la început în ei și nu fac rabat la calitate pentru că e o tânără sau un băiețel de 20 de ani. Contează dacă are ceva de spus.

profesii care se fac de unul sin-gur. Așadar, nu știu de ce spunem mereu: "regizoarele", "criticii", după cum detest să spun "tinerii", care sunt și ei de toate felurile.

3. Eu nu cred că e vorba de o dorință, ci de o realitate mondi-ală. Încet-încet, femeile își câș-tigă locul pe care îl merită. Există țări (India, Israel, Irlanda) care au fost conduse foarte bine de femei. Poți face artă, poți face politică, poți să faci copii. Credeți că e mai greu de con-dus o distribuție decât o familie?

ION PARHON

1. Criteriul cantitativ trebuie să ne preocupe mai puțin, iar creșterea numărului de femei-regizor poate fi explicată și prin faptul că există un număr mare de facultăți de teatru. Poate fi și un regres al prejudecății adultu-lui față de dorința unor tinere de a îmbrățișa această carieră, precum și influența benefică pe care au avut-o unele perfor-manțe, cum e cea a Cătălinei Buzoianu, care a făcut o adevă-rată școală. Au apărut, astfel,

1. Cum explicați apariția unui număr atât de mare de femei-regizor în ultimii ani?
2. Care credeți că este locul femeii-regizor în peisajul teatral românesc?
3. Credeți că alegerea acestei profesii corespunde unei dorințe, din ce în ce mai manifeste, a femeii de a conduce?

Răspund criticii

FLORICA ICHIM

1. La câți regizori bărbați există, numărul femeilor nu e deloc mare. Dacă ar fi să căutăm totu-și o explicație pentru numărul care există, aceasta poate fi găsită doar în examenul de admitere de la Institut. Probele care se dau și care implică sen-sibilitate și cultură generală pot fi trecute cu ușurință de o tână-ră bine pregătită. Ce fac ele mai departe e mai complicat, pen-tru că nu toate rezistă în această meserie cu totul specială și unde trebuie să dovedești că ai și alte calități.

2. Rămâne de văzut prin ceea ce face fiecare. De fapt, mie îmi displace să discut individuali-tățile luate împreună. Sunt

Anca Bradu, Mona Chirilă, Anca Colțeanu, Andreea Vulpe, Daniela Peleanu.

2. Locul femeii-regizor trebuie să fie unul stimulator, să fie nu numai o pată de culoare, ci chiar o linie de forță, să vină cu resurse de fantezie, talent, lipsă de prejudecăți. Cred, în acest rol, dar un rol eliberat de orice criteriu de ordin cantitativ. Can-titatea nu trebuie să ne bucure, altfel ajungem iar la acele spec-tacole de tristă amintire când numărul artiștilor amatori tindea să-l depășească pe cel al popu-lației.

3. Nu, doar în mică măsură. S-ar putea identifica prezența unui asemenea gemene la femeile care au trecut prin experiența actoriei și apoi s-au gândit să construiască ele însele. Cel pu-

țin așa am dedus din discuția cu unele tinere care au fost mai întâi actrițe. E nevoia de a te plasa pe un palier superior, mai interesant.

VICTOR PARHON

1. Femeile au și ele dreptul la orice profesiune, deși, în artă, în general, Dumnezeu s-ar părea că n-a fost la fel de darnic cu sexul frumos. Pe de altă parte, e de văzut dacă nu cumva bărbații, mai ales după '89, nu s-au orientat spre meserii mai sigure și mai profitabile sub raport pecuniar. Până una-alta, în România ei sunt obișnuiți "să țină casa" și dacă s-ar fi făcut, de pildă, regizori de film, nu știu cum și-ar fi putut îndeplini obligațiile față de traiul unei întregi familii.

2. Deocamdată, valoric, un loc periferic. Faptul că există o Cătălina Buzoianu, pentru care am o veche stîmă și o constantă admirație, s-ar putea să ne ofere doar excepția care confirmă regula.

A debutat mai mult decât promițător Beatrice Bleonț, dar a și dezamăgit nu o dată, drept care nu-i retragem creditul, dar mai așteptăm, chiar cu încredere.

Sigur că "excepția" de la regulă nu se referă, de fapt, doar la Cătălina Buzoianu; mai sunt și Sanda Manu, și Sorana Coroamă Stanca, de pildă, care au realizat și ele, de-a lungul anilor, nu puține spectacole remarcabile, unele chiar de referință. Din generația foarte tânără s-ar putea da iarăși câteva exemple, măcar promițătoare: Nona Ciobanu, Mona Chirilă ș.a.

În concluzie, s-ar putea spune că locul femeii-regizor nu e chiar atât de periferic cum eram tentat să o cred eu însumi la început, acestui fapt datorându-i-se o înviorătoare diversificare a peisajului nostru teatral. Sper să nu se creadă că sunt misogin. Pentru că nu sunt!

3. Fără îndoială că da. Reușitele nu depind însă de sex, ci de o serie de calități – cum să le zicem? – parcă tot "bărbătești"!

MARGARETA BĂRBUȚĂ

1-3. E adevărat că în ultima vreme au apărut mai multe tinere regizoare, dar să nu uităm că femeii-regizor au existat în teatrul românesc și înainte. Marietta Sadova era una dintre femeile-regizor care s-au impus cu deosebită acuitate, mai ales în perioada de după război, devenind regizoare după ce a fost o foarte bună actriță.

Sorana Coroamă Stanca, regizoare de o longevitate remarcabilă și de o forță artistică extraordinară, s-a impus în anii de după '56-'58, în perioada re-teatralizării teatrului, fiind una dintre militantele pentru acest fenomen.

Nu știu dacă îi este specifică femeii sau tineretului, în general, această dorință de a-și afirma capacitatea creatoare și, desigur, capacitatea de conducere.

Atunci când se afirmă în viața socială, femeile se dovedesc foarte bune gospodine, foarte bune organizatoare.

A existat în trecut prejudecata că femeia nu ar avea forța pe care o au bărbații, dar s-a dovedit de foarte multe ori capacitatea ei de a conduce. Așa se poate explica și faptul că printre tinerele regizoare sunt câteva care dau rezultate foarte bune – Anca Colțeanu, Alice Barb, Beatrice Bleonț.

Să vorbim și de regizoarele puțin mai în vârstă, de pildă de Sanda Manu care, în ultimii ani, ce-i drept, a lucrat mai puțin ca regizoare pentru că s-a afirmat mai mult în activitatea pedagogică.

Îmi amintesc de câteva spectacole foarte bune ale Sandei Manu – **Romulus cel Mare**, de pildă, un spectacol de o coerență, o claritate, o sensibilitate și o inteligență deosebite. Aș zice că în activitatea regizorală a femeilor se remarcă o coeziune între forță și sensibilitate, și lucrul acesta dă spectacolului o anumită forță de comunicare emoțională cu publicul.

Să n-o uităm, bineînțeles, pe cea care este în acest moment

marea noastră regizoare: Cătălina Buzoianu.

Credeți că regia de teatru este, totuși, o profesie masculină?

Nu, s-a dovedit că nu, și ceea ce am spus cred că este și un răspuns la această întrebare. Nu știu dacă există un stil care să te facă să spui: "Asta-i un spectacol regizat de o femeie". Dar eu nu sunt, în general, un om care cugetă prea mult la deosebirea dintre femeie și bărbat în artă...

Credeți că s-a schimbat ceva în societatea românească de după '90, când atât de multe femei au devenit interesate de regie?

Nu știu dacă datorită schimbării din societate. Poate pentru că s-a vorbit deseori despre drepturile femeii, despre egalitatea femeilor cu bărbații pe plan social; asta pentru că se tindea, la un moment dat, să se afirme o singură femeie din țară...

După '90 tinerele artiste au simțit, poate, un curent prezent în lume și nu neapărat în societatea noastră: dorința de afirmare a propriilor capacități.

Dacă ne gândim la teatrul din Europa, să zicem, nu știu dacă am putea să numim prea multe femei-regizor.

Prea multe, nu; dar sunt în Germania, sunt în Anglia – au fost și pe la noi, în tumele –, așa că nu-i o noutate sau ceva specific. Dar poate, știu eu, această senzație de libertate deplină le-a încurajat și ele au căpătat, astfel, și posibilitatea de a-și afirma această putere de creație, învingând prejudecata care, la un moment dat, făcea ca oamenii să nu aibă încredere în femeia-regizor.

Și bănuiesc – nu le-am văzut la lucru – că își folosesc și farmecul. Farmecul de a atrage și conduce. Am constatat că foarte multe dintre tinerele regizoare sunt și foarte drăguțe. Poate că și asta este un motiv pentru care actorii, actrițele chiar, le urmează.

Anchetă realizată de
Aziza Bodea
și **Tamara Susoi**